

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

แนวทางการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

GUIDELNES FOR THE MANAGEMENT OF LOCAL WISDOM OF SCHOOLS
UNDER THE CHAINAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

กัลยาภรณ์ จำปานาค¹, รศ.ดร.ธานี เกสทอง²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

²อาจารย์ที่ปรึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและหาแนวทางการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท การดำเนินการวิจัยมี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำนวน 313 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.85 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาใน 4 ด้านโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยด้านที่สูงที่สุด ได้แก่ ด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านการประเมินการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่ต่ำสุด ได้แก่ ด้านการปรับปรุงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่อยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่าด้านการวางแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สูงสุด ได้แก่ การกำหนดผู้รับผิดชอบตามนโยบายและแผนการการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และต่ำสุด ได้แก่ การกำหนดแนวทางปฏิบัติการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา ด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สูงสุด ได้แก่ การประชุมเพื่อวางแผนในการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น และต่ำสุด ได้แก่ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบูรณาการการเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการประเมินการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สูงสุดได้แก่ การประเมินนโยบายในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เกิดประโยชน์สูงสุด และต่ำสุด ได้แก่ การประเมินการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามนโยบายการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษา และด้านการปรับปรุงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สูงสุดได้แก่ การสร้างความเข้าใจในการประเมินการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามนโยบาย

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษา และต่ำสุด ได้แก่ การปรับปรุงการดำเนินงานตามแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

2. แนวทางการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยนาท ด้านการวางแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ โรงเรียนควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่นและมีการสำรวจความต้องการของผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ โรงเรียนควรจัดบุคลากรที่มีประสบการณ์มาให้ความรู้ในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้ ด้านการประเมินการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ โรงเรียนควรแต่งตั้งคณะกรรมการในการตรวจสอบแบบประเมินแผนการดำเนินงานในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อรายงานต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในการปรับปรุงแก้ไขให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการประเมินแผนการดำเนินงานในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้และมีวิธีที่หลากหลายในการประเมินผล ด้านการปรับปรุงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ควรมีการรายงานผลการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้บริหารควรมีการจัดประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์หาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่น, ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

Abstract

The aims of this research were to study the conditions and to suggest the approach of local wisdom execution of the schools under the Office of Chainat Primary Education al Service Area. There were two stages in this research. They were 1) to investigate the conditions on the local wisdom execution of the schools under the Office of Primary Educational Service Area of Chainat Province and 2) to search for an appropriate approach of local wisdom execution by grouping seminar and content analysis. The sample of this study was derived from 313 executive staff and teachers of the schools under the Office of Primary Educational Service Area of Chainat Province. The research instruments of this study were 1) the questionnaire covering with five levels of rating scales and having the reliability coefficient of 0.85 and 2) the notes deriving from the focus group conversation activity. The statistic devices employed to analyze the data were percentages, means and standard deviations. The findings are as follows:

1. Overall, the local wisdom administration of the schools in all four aspects was at a high level, top ranking by the use of traditional knowledge, followed by assessment of using

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

local knowledge, and bottom ranking by improving the use of local knowledge. Where considered aspect by aspect, it was found that in planning for local knowledge utilization the top ranking aspect was assigning people responsible for defining the policies and plans for the use of local knowledge and bottom ranking by the setting of guidelines for including the use of indigenous knowledge in education. The highest level aspect for the use of local knowledge was meetings to plan for the management of local knowledge and the lowest level aspect was the integration of local knowledge into the group learning activities in teaching. The highest level aspect in assessment of using local knowledge was to use local knowledge to improve and maximize while the lowest level aspect was to evaluate using local knowledge according to the policy of the school. And in improving the use of local knowledge the top ranking aspect was to build up their understanding of how to evaluate the use of local knowledge in the aspect of education policy and the bottom ranking aspect was the improvement of the implementation of the plan to be continually effective.

2. Four main dimensions regarding both the approach and the suggestions for local wisdom execution of the schools under the Office of Primary Educational service Area of Chainat Province were promoted. To begin with, the dimension of planning of employing local wisdom was to arouse the schools to undertake twofold obligations. They were 1) training the stakeholders to have knowledge about resolution of planning on local wisdom implementation to be compatible with the core curriculum, school’s curriculum and local curriculum, 2) exploring students’ needs for implementing as the appropriate approach to resolve the plan of employing local wisdom. For the dimension of implementing local wisdom, the school should assign experienced officers to train teachers how to employ the local wisdom and to apply the knowledge for classroom activities in order to conform to learning contents. For the dimension of local wisdom assessment, the school should also set up the committee to determine the form of planning assessment on implementing local wisdom. This was carried out in order to report to all stakeholders for the greatest improvement and fruitful benefits. Respect to the assessment, the plan of employing local wisdom had to be conform to the objectives of the lesson plans and various assessing techniques. For the last dimension, the improvement of local wisdom implementation should make the report of implementation in systemic and consecutive process. Especially, to search for the trend to develop the implementing of local wisdom, the executive staffs should do the conferences with all stakeholders in order to analyze approaches to develop effectively how to employ those above mentioned local wisdom executions.

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

Keyword : Local administration, School administrators and teachers

บทนำ

ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาชาติ ปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย ทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดจากความรอบรู้ประสบการณ์แนวคิดที่สังคมหรือชุมชนได้ถ่ายทอดสืบสานต่อกันมา คนไทยแต่โบราณมีภูมิปัญญาฉลาดล้ำลึกในการประดิษฐ์คิดค้นสร้างสรรค์ เพื่อใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น เพื่อดำรงชีวิตอย่างสุขกายสบายใจ โดยเฉพาะภูมิปัญญาด้านปัจจัยพื้นฐานแห่งการดำรงชีวิต ประกอบด้วยความสามารถ ในการแสวงหาอาหาร การสร้างที่อยู่อาศัย การคิดค้นประดิษฐ์สิ่งทอเพื่อการนุ่งห่ม และความรู้ในการบำบัดรักษาโรคร้ายไข้เจ็บ ซึ่งช่วยให้สังคมไทยนับแต่อดีตดำรงอยู่ได้อย่างสงบสุขสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นองค์ความรู้และความสามารถระดับท้องถิ่น ซึ่งมีขอบเขตจำกัดในแต่ละท้องถิ่น แต่เมื่อเป็นที่ยอมรับระดับประเทศ จะเรียกว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (เสรี พงศ์พิศ, 2543, น.1)

ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มีความต้องการให้ผู้เรียนได้รู้จักท้องถิ่น เกิดความรัก ความภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองนั้น นอกจากนี้ยังได้ให้ความสำคัญกับท้องถิ่นเป็นอย่างมากจึงเน้นการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความเป็นไทย โดยเฉพาะการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เป็นหน้าที่ที่สำคัญยิ่งซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นถือเป็นรากเหง้าที่บอกความเป็นมาของท้องถิ่นนั้นๆ กระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงกับวิชา อาชีพ เศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่นแล้ว จะต้องนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้วย เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงกับชีวิต สภาพเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมที่แท้จริง จนสามารถบรรลุเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรฉบับปรับปรุงอย่างแท้จริง (กรมวิชาการ, 2546, น.3)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าแนวทางการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตประชากร

การวิจัยครั้งนี้มีประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชั้นนาท รวมทั้งสิ้นจำนวน 1647 คน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการเปิดตาราง Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง 313 คนและใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. ขอบเขตตัวแปร

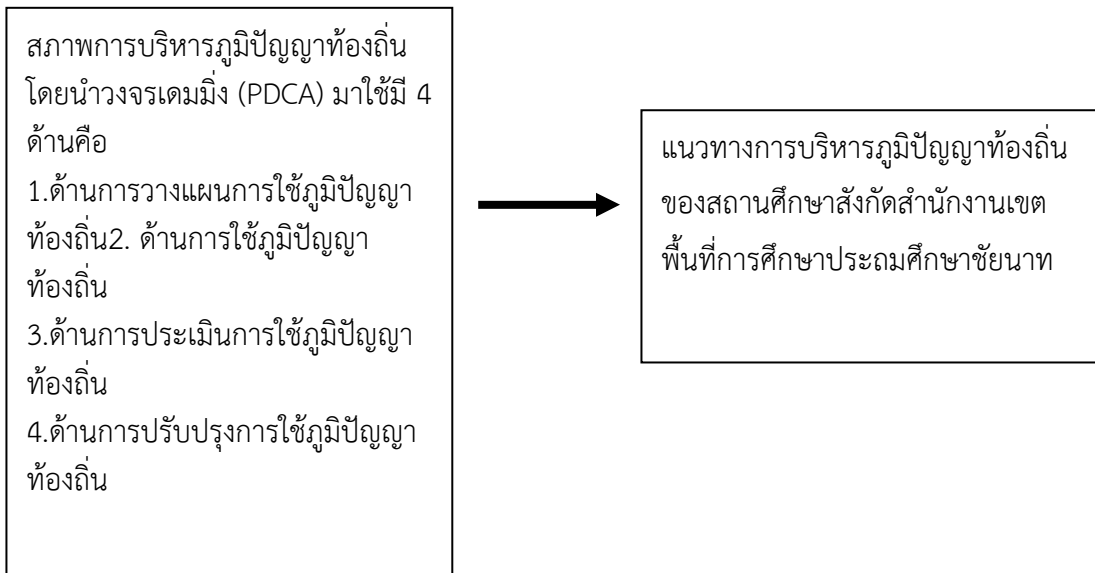
ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ 1.สภาพการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่น 2.แนวทางการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. ขอบเขตเวลา

เดือนเมษายน 2558 – เดือนมกราคม 2559

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการนำแนวทางการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น ของสถานศึกษา ซึ่งมีการดำเนินงาน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ด้านการประเมินการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 4) ด้านการปรับปรุงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยในการศึกษาแนวทางการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชั้นนาท

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยมุ่งที่จะศึกษาสภาพและหาแนวทางการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

2. ขั้นตอนการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบ แนวคิดการวิจัย

2) สร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย คือแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท และหาประสิทธิภาพของเครื่องมือพบว่า ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ที่ 1.00 ทุกข้อ และได้ค่าความเที่ยง 0.85

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) นำสภาพการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทต่ำสุด 3 อันดับแรกในแต่ละด้านมาหาเป็นร่างแนวทางการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) นำร่างแนวการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาจัดการสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ

3) นำข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 1 การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ในระหว่างวันที่ 22 - 28 สิงหาคม 2559 โดยข้อมูลส่งกลับ คืนมา 313 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

ตอนที่ 2 จากการสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามการวิจัย ดังต่อไปนี้

1) ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์

2) การแปลความหมายโดยมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543, น.100)

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.49	หมายถึง	สภาพการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49	หมายถึง	สภาพการบริหารอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49	หมายถึง	สภาพการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49	หมายถึง	สภาพการบริหารอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49	หมายถึง	สภาพการบริหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาในสังกัด สพป.ชัยนาท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า สภาพการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาในอันดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งอยู่ในระดับมาก ระดับรองลงมาได้แก่ ด้านการประเมินการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการวางแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านการปรับปรุงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.1 ด้านการวางแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อสภาพการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นอันดับต่ำสุด ได้แก่ ข้อการกำหนดแนวทางปฏิบัติการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับน้อย รองลงมา ได้แก่ ข้อการกำหนดแนวทางการส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และข้อการกำหนดแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อสภาพการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นอันดับต่ำสุด ได้แก่ ข้อการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบูรณาการเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ได้แก่ ข้อการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นไปตามแผนและนโยบายที่กำหนดไว้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนของแต่ละสาระการเรียนรู้ ซึ่งอยู่ในระดับมาก และข้อการสร้างควมเข้าใจของบุคลากรแต่ละฝ่ายในแนวทางการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นตามนโยบายของสถานศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการประเมินการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อสภาพการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นอันดับต่ำสุด ได้แก่ ข้อการประเมินการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามนโยบายการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับน้อย รองลงมา ได้แก่ ข้อการประเมินผลการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องรายงาน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และข้อการประเมินการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

1.4 ด้านการปรับปรุงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อสภาพการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นอันดับต่ำสุด ได้แก่ ข้อการปรับปรุงดำเนินงานตามแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ซึ่งอยู่ในระดับน้อย รองลงมา ได้แก่ ข้อการรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการตามแผนจนสิ้นการดำเนินการตามแผน เพื่อสรุปและปรับปรุงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และข้อการรายงานผลการดำเนินการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุง ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเสนอแนวทางบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

2.1 ด้านการวางแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการประชุมและมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการพิจารณาวางแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน กำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

2.2 ด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการจัดประชุมชี้แจงการวางแผนการปฏิบัติงานและควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ครูในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนการให้จัดกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้วยรูปแบบที่หลากหลายให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

2.3 ด้านการประเมินการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการมีการประชุมและประเมินแผนการดำเนินงานในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีการนิเทศ ประเมิน กำกับ ติดตามการดำเนินการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

2.4 ด้านการปรับปรุงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการประชุมตั้งคณะกรรมการ เพื่อติดตาม ตรวจสอบ การปรับปรุงการดำเนินงานตามแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการจัดทำรายงานการดำเนินงาน เพื่อมาปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยนาท ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการวางแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อการกำหนดแนวทางปฏิบัติการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา อยู่ในระดับต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการกำหนดแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนยังไม่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่นและไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอหรือกำหนดแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัยนา อุปกุล (2547) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูไม่ได้ให้ความสำคัญกับการทำหลักสูตรสถานศึกษา และยังขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรนำมาใช้ในใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 ด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบูรณาการเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียน อยู่ในระดับต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าไม่มีการกำหนดแผนการนิเทศติดตาม ประเมินผลที่ชัดเจน ขาดความรู้ ความเข้าใจในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบบูรณาการ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอื้อมพร ต้นตะเทวินทร์ (2550) ที่พบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพหรือเพื่อแก้ปัญหา ด้านการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

1.3 ด้านการประเมินการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อการประเมินการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามนโยบายการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษา อยู่ในระดับต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าไม่มีผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบประเมินผล ขาดการจัดระบบการเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ ปรับปรุง พัฒนาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยภัทร ทองหล่อ (2552) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขาดการประเมินและการตรวจสอบอย่างเป็นระบบและขาดการติดตามผล ประเมินอย่างผลอย่างต่อเนื่อง

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

1.4 ด้านการปรับปรุงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อการปรับปรุงการดำเนินงานตามแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ อยู่ในระดับต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าขาดการรายงานผลการดำเนินงานการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาและไม่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมเสนอแนวทางการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริทิพย์ ธิติพงษ์ฉวี (2552) ที่พบว่า สถานศึกษาขาดการขยายผลและเผยแพร่ผลงาน/กิจกรรม/โครงการ ขาดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และขาดสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชุมชนในกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน

2. แนวทางการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยนาท มีประเด็นอภิปราย ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีแนวทางที่สำคัญคือ สถานศึกษาควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่นและมีการสำรวจความต้องการของผู้เรียนเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดทำหลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรสถานศึกษาอย่างไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนัยนา อุปกุล (2547) ที่พบว่า การดำเนินการการใช้ภูมิปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพควรส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการใช้แผนภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

2.2 ด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีแนวทางที่สำคัญคือสถานศึกษาควรมีการสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นและจัดบุคลากรที่มีประสบการณ์มาให้ความรู้ในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูคือผู้ที่จะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียน เมื่อครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นก็จะทำให้ครูสามารถวางแผนการจัดการเรียนการสอนโดยนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอื้อมพร ตันทะเทวินทร์ (2550) ที่พบว่า การนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและควรส่งเสริมให้บุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและมีความเข้าใจในเรื่องการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการสอนตามหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้จากประสบการณ์ตรง

2.3 ด้านการประเมินการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีแนวทางที่สำคัญ คือ สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการในการตรวจสอบ และประเมินแผนการดำเนินงานในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อรายงานต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงแก้ไขให้เกิดประโยชน์สูงสุดและในการประเมินแผนการดำเนินการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดในการจัดการเรียนรู้มีการกำหนดวิธีการที่หลากหลายในการประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในการจัดการทำแผนในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและประเมินแผนงานการทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญา เมืองรีน (2552) ที่พบว่า สถานศึกษาควรมีการตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ควรมีการเผยแพร่ผลการประเมิน ในการประเมินผลควรใช้รูปแบบที่หลากหลายในการประเมินและต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

2.4 ด้านการปรับปรุงใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีแนวทางที่สำคัญ คือสถานศึกษาควรมีการรายงานผล การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ผู้บริหารควรมีการจัดประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลมาหาแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัยนา อุปกุล (2547) ที่พบว่า ครูควรนำ ปัญหาที่พบในสถานศึกษาแต่ละครั้งมาปรับปรุงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและจัดทำแผนในครั้งต่อไป การทำงานต้องเป็นกระบวนการและเป็นระบบและมีการตรวจสอบอย่างต่อเนื่องและตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การวางแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรศึกษาหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่นอย่างชัดเจน และมีการสำรวจความต้องการของผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนด แผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญ ในการติดตาม ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินงานในทุกขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

1.3 โรงเรียนต้องมีมาตรการส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ ต้องพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ เร่งรัดการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นจริงจัง

1.4 โรงเรียนควรมีการกำหนดวิธีการที่หลากหลายในการประเมินผลการการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.5 โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ชุมชน และนักเรียน ได้มีส่วนร่วมในการ วางแผนกำหนดนโยบาย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน

2.2 ควรศึกษารูปแบบการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- จันจิรา ทิพย์วงศ์. (2552). การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านวิทยาศาสตร์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม เรื่อง นาข้าวเหนียวสันป่าตอง.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา).มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

- ธนวิทย์ สมกอง. (2553). การพัฒนาการเรียนการสอนของภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- นัตยา ทองน่วม. (2551). ผลการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีต่อผลสัมฤทธิ์และเจตคติทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนจารุวัฒนานุกุล กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- นิคม ชมภูหลง. (2548). ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: อภิชาติ การพิมพ์.
- สามารถ รอดสำราญ. (2546). การใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อารี พุภักดี. (2545). การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อุไรวรรณ บุญอรพีภิญโญ. (2544). การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.